

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 101/2023-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon väzby a Ústav na výkon trestu odňatia slobody Žilina, zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Ing. Martin Chlapík s. r. o., Sládkovičova 13, Žilina, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ing. Martin Chlapík, proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku č. k. PK-1 T 29/2020 z 22. decembra 2022 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Tostš 2/2023 z 11. januára 2023, a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 6. februára 2023 v znení jej doplnenia doručенého ústavnému súdu v ten istý deň domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 50 ústavy, práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru uzneseniami všeobecných súdov a postupmi, ktoré predchádzali ich vydaniu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje uznesenie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej „špecializovaný trestný súd“) č. k. PK-1 T 29/2020 z 22. decembra 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie špecializovaného trestného súdu“) a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Tostš 2/2023 z 11. januára 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“; spolu s napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu ďalej aj „napadnuté uznesenia“) zrušiť. Zároveň navrhuje prikázať najvyššiemu súdu prepustiť ho bezodkladne z väzby na slobodu, priznať

mu „náhradu nemajetkovej ujmy“ v sume 5 000 eur, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 16/2020 zo 16. apríla 2020 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Dňa 11. septembra 2020 podal prokurátor na sťažovateľa obžalobu. Sťažovateľ bol uznesením č. k. PK-1T 29/2020 z 29. septembra 2020 v spojení s uznesením najvyššieho súdu č. k. 3 Tost 45/2020 zo 4. novembra 2020 ponechaný vo väzbe po podaní obžaloby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku.

3. Rozsudkom špecializovaného trestného súdu č. k. PK-1 T 29/2020 z 23. novembra 2021 (ďalej len „rozsudok špecializovaného súdu“) bol sťažovateľ (v časti spolu s [REDACTED]) uznaný za vinného a bol mu uložený úhrnný trest odňatia slobody na doživotie a trest prepadnutia majetku. Proti rozsudku špecializovaného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom odvolací súd rozhodol uznesením č. k. 3 To 3/2022 zo 7. septembra 2022 tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. b) a ods. 2 Trestného poriadku zrušil rozsudok špecializovaného trestného súdu v časti týkajúcej sa sťažovateľa a podľa § 322 ods. 1 Trestného poriadku vec vrátil špecializovanému trestnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

4. O ďalšej žiadosti sťažovateľa (namietanej ústavnou sťažnosťou, pozn.) o prepustenie z väzby na slobodu bolo rozhodnuté napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu tak, že podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku žiadosť sťažovateľa zamietol a podľa § 80 ods. 1 písm. c) a ods. 2 Trestného poriadku jeho väzbu nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka.

5. Proti napadnutému uzneseniu špecializovaného trestného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 3 Tostš 2/2023 z 11. januára 2023 tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol ako nedôvodnú.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutým uzneseniam a postupu, ktorý predchádzal ich vydaniu, podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že do väzby bol vzatý na základne nezákonného rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 16/2020 zo 16. apríla 2020, ktorému predchádzal nezákonný postup tohto súdu na verejnom zasadnutí konanom v ten istý deň, keď došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu z dôvodu, že nebol poučený o svojich právach ako obvinená osoba. Pri následnom konaní a rozhodovaní všeobecných súdov o jeho žiadostiach o prepustenie z väzby na slobodu, ktoré boli zamietnuté (22. jún 2021 a 21. september 2021), došlo opätovne k porušeniu jeho základného práva obhajobu tým, že nezákonným postupom pred uskutočnenými výsluchmi v jeho trestnej veci nebol žiadnym spôsobom poučený o svojich právach. Sťažovateľ namieta, že špecializovaný trestný súd sa k popísaným námietkam sťažovateľa v aktuálnej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu nevyjadril a najvyšší súd mu v napadnutom uznesení najvyššieho súdu nedal na jeho námietky žiadnu odpoveď. Uvádza, že najvyšší súd v odôvodnení namietaneho rozhodnutia argumentoval, že pri vzatí do väzby nebol vypočutý, a preto ho nebolo potrebné poučiť, nevyjadril sa však už k namietanému nepoučeniu pri ďalších žiadostiach o prepustenie z väzby na slobodu, o ktorých už skôr rozhodoval. Povinnosť poučiť ho o jeho právach pritom vyplýva z § 34 ods. 5 Trestného poriadku.

7. V doplnení ústavnej sťažnosti sťažovateľ zaslal ústavnému súdu totožné znenie už doručenej ústavnej sťažnosti s popisom o oprave chyby v písaní v časti návrhu na rozhodnutie (petite, pozn.).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy, základného práva podľa čl. 50 ústavy, práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 dohovoru a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru napadnutými uzneseniami a postupmi, všeobecných súdov, ktoré predchádzali ich vydaniu.

9. Ústavný súd v pravom rade uvádza, že sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti (v časti jednotlivých namietaných článkov ústavy a dohovoru, pozn.) označil len príslušný namietaný článok ústavy a dohovoru bez toho, aby konkretizoval jednotlivé namietané práva aj im zodpovedajúcim odsekom. Tieto ustanovenia totiž obsahujú katalóg viacerých konkrétnych spôsobov „možného“ zásahu orgánu verejnej moci napr. do osobnej slobody fyzickej osoby. Keďže sťažovateľ jednotlivé práva špecifikoval ich pomenovaním a v tejto súvislosti rozvinul aj svoju ústavnoprávnu argumentáciu (hoci značne stručnú, pozn.), ústavný súd predmetnú ústavnú sťažnosť posúdil tak, ako je uvedené v nasledujúcich častiach tohto uznesenia.

III.1. K namietanému porušeniu práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 dohovoru napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu:

10. Právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05).

11. Proti postupu a napadnutému uzneseniu špecializovaného trestného súdu mal sťažovateľ právo podať sťažnosť, ktoré aj využil, a preto právomoc poskytnúť ochranu namietaným právam sťažovateľa mal najvyšší súd, na základe čoho je vylúčená právomoc ústavného súdu na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti. Ústavný súd preto odmietol túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu:

12. Sťažovateľ svojou ústavnou sťažnosťou brojí proti napadnutým rozhodnutiam špecializovaného súdu a najvyššieho súdu, a to výlučne z dôvodov, ktoré sú zamerané na spochybenie nesprávnosti postupov všeobecných súdov pri rozhodovaní o jeho väzbe v minulosti v dôsledku skutočnosti, že pred výsluchom nebol v súlade s Trestným poriadkom poučený. Iné námietky proti formálnym alebo materiálnym podmienkam väzby ústavná sťažnosť neobsahuje.

13. Pokiaľ ide o kritérium náležitého odôvodnenia súdneho rozhodnutia, najvyšší súd námietku nedostatočného poučenia sťažovateľa pri predchádzajúcich rozhodnutiach o jeho väzbe registroval a výslovne na ňu vo svojom rozhodnutí reagoval. Argumentácia najvyššieho súdu je vysvetlená na s. 17 – 18 napadnutého rozhodnutia a keďže je sťažovateľovi známa, ústavný súd mu ju nebude opakovať. Po jej preskúmaní možno uzavrieť, že sťažovateľovi bola zo strany najvyššieho poskytnutá na jeho výhrady prednesené v ústavnej sťažnosti adresná, konkrétna a zrozumiteľná odpoveď, ktorá z hľadiska odôvodnenia spĺňa kritériá ústavnej udržateľnosti a ústavný súd v prejednávacom prípade nenachádza žiadny dôvod kasačne intervenovať. Námietka arbitrárnosti rozhodnutia najvyššieho súdu je tak zjavne neopodstatnená.

14. Nad rámec uvedeného sa žiada uviesť, že námietky sťažovateľa smerujú výlučne (s. 2 ústavnej sťažnosti) proti nedostatočnému poučeniu pri prvotnom rozhodovaní najvyššieho súdu o jeho vzatí do väzby 16. apríla 2020 v konaní sp. zn. 4Tost/16/2020 a následne aj vo vzťahu k jeho nasledujúcim žiadostiam o prepustenie z väzby na slobodu, o ktorých súd prvého stupňa rozhodoval 22. júna 2021 a 21. septembra 2021. Podľa sťažovateľa pred výsluchmi o väzbe nebol vôbec žiadnym spôsobom poučovaný, pričom súd na základe takéhoto, podľa sťažovateľa nezákonného postupu a porušenia jeho práva na obhajobu následne jeho žiadosti zamietol. Z tejto argumentácie jednoznačne vyplýva, že ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 6. februára 2023 sťažovateľ síce namieta rozhodnutie najvyššieho súdu z 11. januára 2023, fakticky však jeho sťažnostná argumentácia namieta postup všeobecných pri rozhodovaní o jeho väzbe v roku 2020 a v roku 2021.

15. Ústavný súd vlastnou činnosťou zistil, že sťažovateľ rozhodnutie najvyššieho súdu o jeho vzatí do väzby 16. apríla 2020 v konaní sp. zn. 4Tost/16/2020 napadol ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 16. júna 2020, ktorá bola v konaní sp. zn. II. ÚS 375/2020 odmietnutá. Sťažovateľ v nej ale námietky, že nebol poučený v zmysle Trestného poriadku, neuplatnil.

16. Sťažovateľ sa ďalej ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 18. októbra 2021 domáhal vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 46 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru uznesením špecializovaného súdu č. k. PK-1 T 29/2020 z 22. júna 2021 a uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Tost 42/2021 z 28. júla 2021 a postupom oboch všeobecných súdov v označených konaniach.

17. Sťažovateľ sa ďalšou ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 23. decembra 2021 domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru uznesením špecializovaného súdu č. k. PK-1 T 29/2020 z 21. septembra 2021

a uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Tost 56/2021 zo 14. októbra 2021 a postupom oboch všeobecných súdov v označených konaniach.

18. O oboch predchádzajúcich ústavných sťažnostiach rozhodol ústavný súd v spoločnom konaní sp. zn. III. ÚS 89/2022 nálezom z 12. mája 2022. Ani v jednej z predchádzajúcich ústavných sťažností, pri ktorých sa rozhodovalo o ústavnosti ním v tejto ústavnej sťažnosti namietaných rozhodnutí všeobecných súdov, sťažovateľ nenamietal chyby v jeho poučení pri rozhodovaní o väzbe. Tieto výhrady prednáša až v aktuálnej ústavnej sťažnosti.

19. Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane konštatuje, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je časovo neobmedzeným právnym prostriedkom ochrany základných práv a slobôd (m. m. I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 62/02).

20. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

21. Z už uvedených skutočností vyplýva, že vo vzťahu k argumentácii, ktorú sťažovateľ používa v aktuálnej ústavnej sťažnosti (nezákonnosť postupu všeobecných súdov pri rozhodovaní o jeho väzbe v roku 2020 a 2021), je táto podaná zjavne po zákonom stanovenej lehote, t. j. oneskorene. Nič na tom nemôže zmeniť ani skutočnosť, že výhrady k postupu všeobecných súdov v roku 2020 a 2021 sťažovateľ predstavil v novej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu a aktuálnou ústavnou sťažnosťou formálne napáda ostatné súdne rozhodnutie o tejto žiadosti, vo vzťahu ku ktorému sa lehota na podanie ústavnej sťažnosti môže formálne javiť ako zachovaná. Zachovanie lehoty na podanie ústavnej sťažnosti je však potrebné skúmať nielen formálne, ale aj materiálne podľa obsahu sťažovateľových námietok. Ak sťažovateľ v minulosti v lehote 2 mesiacov nevyužil príležitosť (zákonnú možnosť) podať proti namietanému postupu a rozhodnutiam z roku 2020 a 2021 ústavnú sťažnosť aj z dôvodov, ktoré sa týkajú chýbajúceho poučenia (ale ústavné sťažnosti podal vo vzťahu k sporným rozhodnutiam z iných dôvodov), nemožno tento postup sťažovateľa korigovať tým, že predtým nevyužité námietky vo vzťahu k rozhodovaniu súdov v tom čase predstaví v novej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu. Tým by v podstate z inštitútu ústavnej sťažnosti urobil časovo neobmedzený prostriedok ochrany základných práv a slobôd, čo by bolo v prísnom rozpore s kogentným ustanovením § 124 zákona o ústavnom súde, z ktorého okrem iného vyplýva, že ústavný súd nemôže zmeškanie tejto lehoty odpustiť alebo ju predĺžiť (pozri napr. m. m. I. ÚS 64/03, I. ÚS 188/03, IV. ÚS 14/03, II. ÚS 330/06). V tejto časti je tak ústavná sťažnosť podaná zjavne oneskorene [§ 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde].

22. Ďalšie výhrady ústavný súd prednáša vo vzťahu k nedostatkom ústavnoprávnej argumentácie v podanej ústavnej sťažnosti, ktorá nespĺňa zákonné podmienky jej riadneho odôvodnenia. Ústavný súd opakovane pripomína, že odôvodnenie ústavnej sťažnosti je kritériom klasifikačným, nie kvalitatívnym. Kritika právnych záverov všeobecných súdov pri poskytovaní ochrany „zákonným“ subjektívnym právam účastníkov konania musí mať v ústavnej sťažnosti nevyhnutné prepojenie na základné práva a slobody sťažovateľa, a to nielen na úrovni návrhu na rozhodnutie vo veci samej (ako tomu bolo aj v prípade ústavnej sťažnosti sťažovateľa, pozn.), ale aj v rovine odôvodnenia ústavnej sťažnosti (III. ÚS 463/2018). Aj na to slúži inštitút povinného právneho zastúpenia sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom. V prejednávacom prípade neprichádzala do úvahy ani výzva na odstránenie tohto nedostatku návrhu podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde, a to z dôvodu jeho kľúčovej povahy. Označené ustanovenie zákona totiž slúži na odstraňovanie najmä formálnych nedostatkov návrhu, nie však jeho samotnej podstaty (m. m. I. ÚS 185/2021 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 81). Osobitne je možné kritike podrobiť postup sťažovateľa, ktorý nevysvetľuje, porušenia ktorých odsekov čl. 17 a čl. 50 ústavy, či čl. 5 dohovoru sa svojou argumentáciou domáha, keďže nie všetky sú použiteľné na jeho prípad. Rovnaká výhrada platí aj vo vzťahu k použiteľnosti uplatneného čl. 6 dohovoru, ktorý sa *rationae materiae* na rozhodovanie o väzbe *ipso facto* nevzťahuje (napr. m. m. I. ÚS 256/07, II. ÚS 15/05, III. ÚS 272/03, IV. ÚS 65/05, I. ÚS 95/2021). Úlohou ústavného súdu ani v rámci ním uprednostňovaného materiálneho prístupu k ochrane základných práv a slobôd nie je nahrádzať aktivitu sťažovateľov či ich právnych zástupcov a iniciatívne dotvárať či dopĺňať ich ústavné sťažnosti tak, aby vyhovovali zákonných podmienkam. Ústavný súd by tak na seba preberal právomoc, ktorá mu nepatrí. Povinnosť právne odôvodniť ústavnú sťažnosť [normovaná zákonným príkazom § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde] neznamena, že po popise skutkových okolností sťažovateľ následne iba označí články ústavy či dohovoru, ktoré mali byť zo strany orgánu verejnej moci porušené, prípadne ich odcituje. Ak by to tak malo byť, povinné právne zastúpenie advokátom v konaní pred ústavným súdom by bolo zbytočné. Navyše, nie každé porušenie podústavného práva vyúsťuje do neústavnosti rozhodnutia, opatrenia či iného zásahu orgánu verejnej moci, čo ústavný súd opakovane prízvukuje vo svojej bohatej judikatúre. Preto ani popis namietaných porušení Trestného poriadku neoslobodzuje sťažovateľa od zákonnej povinnosti svoju ústavnú sťažnosť ústavnoprávne odôvodniť. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti tak prichádzalo do úvahy odmietnutie ústavnej sťažnosti aj z dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

23. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 16. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu